

УДК 343.982.323

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/703-704

Катерина ГУНЬКО

курсантка ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Ігор ПИРІГ

професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОЗНАКИ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ
І СПОСОБИ ЇЇ ОДЕРЖАННЯ**

Джерелами отримання даних про зовнішні ознаки людини передусім є інформація, що зафіксована в результаті виконання слідчих (розшукових) дій, а також отримана при проведенні оперативно-розшукових заходів та інших дій. Деякі дані щодо зовнішніх ознак людини ми можемо одержати з криміналістичних та оперативних обліків, при вивченні слідів та інших речових доказів.

Отримання інформації про зовнішність відомих осіб, що раніше притягалися до кримінальної відповідальності, або втекли з місць ув'язнення, відбувається значно легше. Дані про зовнішність такої особи можна отримати шляхом допиту свідків, родичів, потерпілих та інших осіб, а також з документів, пов'язаних з їхнім медичним станом, трудовою діяльністю та іншими джерелами.

Одержання інформації про невідомих осіб більш складніше. У таких випадках основними джерелами будуть результати початкових слідчих (розшукових) дій та оперативних заходів.

Відмітимо, що у протоколах оглядів місць подій часом зазначаються окремі дані, що можуть вказувати на різні ознаки зовнішності осіб, які мали стосунок до вчинення кримінальних правопорушень. Із вивчення елементів слідів, які залишають різні частини тіла, таких як стежка слідів ніг, руки, зуби, шкіряний покрив окремих ділянок голови (наприклад, вуха), а також знайдених та виявлених на місці події різних мікрооб'єктів чи предметів (волосся, окуляри тощо), у деяких випадках вдається робити висновки про такі ознаки зовнішності особи, що має стосунок до події: стать, приблизний вік, зріст, розмір взуття, довжину кроку та орієнтацію стопи, наявність відсутніх зубів, форму вуха, колір і інші характеристики волосся, аномалії зору та інші.

Вивчення ознак зовнішності людини базується на отриманні інформації з різних джерел, які можна умовно поділити:

1) за видами об'єктів-носіїв інформації виділяють такі групи джерел:

- люди: до осіб, які можуть надати інформацію про ознаки зовнішності людини належать свідки, потерпілі, інші підозрювані, родичі та колеги з місця навчання чи роботи тощо;
- документи: матеріали кримінальних проваджень, кадрових та інших справ; документи медичних установ, військоматів тощо;
- наглядні зображення (об'єктивні джерела інформації про ознаки зовнішності людини – це фото-, відео-, рентгенівські зображення, а також посмертні маски. Щодо суб'єктивних джерел, то до них належать художні портрети, малюнки, композиційні портрети;
- кістки та інші залишки людини;

2) за ступенем достовірності інформації виділяють:

- об'єктивні джерела: особистість людини, а також фотографії, рентгенівські та флюорографічні знімки, відеозаписи, відтворення обличчя після смерті (посмертні маски), зліпки окремих частин тіла (наприклад, вушних раковин, рук, ступні);
- суб'єктивні джерела: уявні образи; малюнки; композиційні портрети; пластичні реконструкції обличчя по черепу; описи, виконані довільно або за методом словесного портрету;

3) за характером сприйняття інформації джерела умовно можна поділити на:

- первинні (дозволяють отримувати безпосередню уяву про риси зовнішності людини);

- вторинні (дозволяють отримати опосередковану уяву про риси зовнішності);
- змішані (дозволяють отримати безпосередню та опосередковану уяву про зовнішній вигляд людини);
- 4) за характером відображення інформації виділяють:
 - матеріальні;
 - ідеальні джерела [1, с. 86–87].

На нашу думку, матеріальні джерела, що можуть повно відображати зовнішній вигляд людини або окремі її частини, трапляються досить нечасто. У практичній діяльності відомий випадок, коли особа, що переслідувалася за кримінальне правопорушення, стрибнула з балкона другого поверху. При падінні вона упала обличчям на землю свіжоскопаної клумби. На цій клумбі залишився об'ємний слід від обличчя з чітким відображенням його елементів. За виготовленим гіпсовим зліпком було проведено портретно-криміналістичну експертизу та встановлено особу.

Найчастіше як матеріальні джерел інформації про зовнішність людини використовуються фотографії, відеозаписи та кісткові залишки. Використовуючи фотографії, слідчий може самостійно створювати словесний портрет-орієнтування для подальшого пошуку, заповнювати картку обліку або зробити запит до автоматизованої інформаційно-пошукової системи.

Людські залишки як матеріальні сліди містять інформацію про зовнішній вигляд та біологічні характеристики особи. Для отримання цієї інформації застосовують судово-медичну чи портретно-криміналістичну експертизу. Зокрема, в разі виявлення черепа невідомої особи можна проводити ідентифікацію, використовуючи прижиттєву фотографію та створити скульптурне зображення.

Найбільш поширеними джерелами інформації про зовнішність людини є особи, які можуть бути підозрюваними, потерпілими або свідками, ідеальні відображення яких зафіксовані в процесуальних і непроцесуальних документах, що включають кримінальні провадження, особові матеріали, криміналістичні обліки, автоматизовані бази даних, а також інші інформаційні ресурси. Ці джерела зберігають важливі демографічні дані та відображають певні ознаки зовнішності, такі як зріст, вага та група крові.

Отже, у практиці боротьби зі злочинністю велике значення має встановлення особи за ознаками зовнішності. Успіх значною мірою залежить від того, наскільки вміло, точно та повно буде зібрана та зафіксована інформація щодо ознак її зовнішності. У процесі розслідування кримінальних правопорушень необхідно приділяти увагу об'єктивним джерелам інформації, оскільки вони є найбільш конкретними, достовірними, здатні стати речовим доказом у кримінальному провадженні.

1. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинська Ю. А. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид. перероб. і допов. ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

УДК 341.45

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/704-706

Данило ЗАЙЦЕВ

курсант ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Олена СОЛДАТЕНКО

професор кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Міжнародне співробітництво у сфері кримінального провадження в сучасному світі є невід'ємною частиною зусиль спільноти міжнародних держав у боротьбі зі злочинністю. Зростання міжнародного обміну інформацією, торгівлі та мобільності осіб створює нові